

สรุปรายงานการประชุมกลุ่มงานการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก รพ.ยางสีสุราช

ครั้งที่ ๑ / ๒๕๖๒ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๑

สถานที่ห้องประชุมโรงพยาบาลยางสีสุราช

*****

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นางสาวสุภาพร ปัญญาวงษ์	แพทย์แผนไทยปฏิบัติการ
๒. นางสาวสรัญญา คุ่มไพฑูรย์	แพทย์แผนไทย
๓. นายนิยม พลรัตน์	ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย
๔. นางสาวภี จันทะนุญ	ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย
๕. นางวารุณี วันจันทร์	ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย
๖. นางสมบุรณ์ บุญโสม	ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย
๗. นางอรุณวรรณ ชัดไธสง	ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย
๘. นางจำปา คำหล้าแก้ว	ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย
๙. นางสาวกศพร แยมศรี	ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย
๑๐. นางสาวพิน โพธิ์แปลง	ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย
๑๑. นางมุกดา อันศรีเมือง	ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย

เริ่มประชุม เวลา ๐๘.๓๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องประธานแจ้งให้ทราบ

นางสาวสุภาพร ปัญญาวงษ์ แพทย์แผนไทยปฏิบัติการ หัวหน้างานแพทย์แผนไทย แจ้งในเรื่องการปฏิบัติงานด้านการแพทย์แผนไทยตามที่ได้รับมอบหมาย

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องเพื่อทราบ

วาระที่ ๒.๑

๑. ร้อยละผู้ป่วยนอกที่ได้รับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ที่ผ่านมาเราผ่านเกณฑ์ที่ร้อยละ ๓๐ รวมทั้งส่งเสริมสุขภาพ แต่ในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ มีเป้าเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาระบบบริการการแพทย์แผนไทย (Service Plan) สาขาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ผสมผสานซึ่งเป็นอีกหนึ่งตัวชี้วัดในปี นี้คือร้อยละผู้ป่วยนอกที่ได้รับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เกณฑ์ที่ร้อยละ ๑๘.๕ ไม่รวมส่งเสริมสุขภาพ

๒. มูลค่าการใช้จ่ายสมุนไพรมากกว่าร้อยละ ๓

วาระที่ ๒.๑ แผนงาน/ โครงการ ด้านการแพทย์แผนไทย ปีงบประมาณ ๒๕๖๒

กลุ่มงานการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกเราได้จัดทำแผนงานโครงการงบประมาณจากเงินบำรุงโรงพยาบาลางสีสุราช จำนวน ๖ โครงการ ๙ กิจกรรม ถือว่าได้มากและเพื่อให้สอดคล้องกับตัวชี้วัด

วาระที่ ๒.๒ การจัดทำ CPG การให้บริการแพทย์แผนไทย ๔ สาขา + ด้านที่ ๕ การแพทย์ทางเลือก ซึ่งเราต้องจัดทำของโรงพยาบาลก่อนถ้าสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม มีนโยบายหรือการจัดทำในระดับจังหวัด จึงนำไปปรับใหม่

วาระที่ ๒.๓ การประเมินมาตรฐาน ๕ ด้าน ของ รพ.ยางสีสุราชและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สิ่งที่เรารู้มาตรฐาน ๕ ด้าน

- ด้าน สถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้
- ด้านบุคลากร
- ด้านการปฏิบัติงาน
- ด้านการควบคุมคุณภาพ
- ด้านการจัดบริการ

วาระที่ ๒.๔ แนวทางเวชปฏิบัติ การซักประวัติ ตรวจร่างกาย คนไข้ ด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย

๒.๔.๑ การบันทึกประวัติการให้บริการผู้ป่วยแพทย์แผนไทย

- การซักประวัติ ชื่อ – สกุล เขียนให้ชัดเจน
- สืบบุหรี่ ตี๋มสุรา
- ประวัติการแพ้ยา – อาหาร
- ถามทุกครั้งที่มีรับบริการ
- ประวัติโรคประจำตัวถามทุกโรค
- ทุกข้อมูลถ้าเขียนผิดห้ามลบด้วยปากกาลบคำผิด ให้ขีดเส้นเดียว เช่นกำกับ

๒.๔.๒ การบันทึกธาตุสมุฏฐาน ต้องดูจากการซักประวัติผู้ป่วยทั้งอาการสำคัญและอาการเจ็บป่วยปัจจุบันรวมกัน เช่น อาการปวดหลังข้างขวาไม่มีอาการอื่นร่วม

ปวดหลังข้างซ้ายร้าวลงขา มีขาร่วมด้วย
ปวดบ่าร้าวขึ้นศีรษะ
ปวดบ่าร้าวลงสะบัก
ปวดจุก แน่นท้อง

๒.๔.๓ สมุฏฐานธาตุพิการ

เป็นการนำธาตุสมุฏฐานทุกตัวที่วินิจฉัยได้มารวมกัน เช่น อากาการปวดเข้า

ธาตุสมุฏฐานคือปถวี+อาโป

สมุฏฐานธาตุ ปถวีคือ : มั่งสัง นหารู

อาโปคือ : ลลิกา

กำเร็บ หย่อน พิการ ขึ้นอยู่กับหมอวินิจฉัย

๒.๔.๔ อุตสมุฏฐาน หมายถึง ฤดูกาลเป็นที่เกิดของโรค แบ่งเป็น ๓ ฤดู

- ฤดูร้อน หรือ (คิมหันตฤดู) แต่แรม ๑ ค่ำ เดือน ๔ ถึงขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ คืออากาศร้อน หากมีอากาศฝน อากาศหนาวเจือมา ก็จะทำให้เจ็บป่วย (ธาตุไฟ)
- ฤดูฝน หรือ (วสันตฤดู)แต่แรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ คืออากาศฝน หากมีอากาศร้อนเจือมา ก็จะทำให้เจ็บป่วย (ธาตุลม)
- ฤดูหนาว หรือ (เหมันตฤดู) แต่แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๒ ถึงขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ คืออากาศหนาว หากมีอากาศร้อน อากาศฝนเจือมา ก็จะทำให้เจ็บป่วยได้ (ธาตุน้ำ)

๓. อายุสมุฏฐาน คือ อายุเป็นที่เกิดของโรค แบ่งอายุเป็น ๓ วัย

- ปฐมวัย แต่แรกเกิด ถึงอายุ ๑๖ ปี มักจะเกิดโรคเนื่องแต่ เสลดพิการ ได้แก่ ไข้หวัด หอบไอ ท้องเสีย (เจ็บป่วยด้วยธาตุน้ำ)
- มัชฌิมวัย แต่อายุ ๑๖ ปี ถึงอายุ ๓๒ ปี มักจะเกิดโรคเนื่องแต่ โลหิตพิการ ได้แก่ ไข้ตัวร้อน ปวดศีรษะ อ่อนเพลีย เบื่ออาหาร (เจ็บป่วยด้วยธาตุไฟ)
- ปัจฉิมวัย แต่อายุ ๓๒ ปี ถึงอายุชั้ย มักจะเกิดโรคเนื่องแต่ลมพิการ ได้แก่ ท้องอืด จุกเสียด ลมวิงเวียน หน้ามืด ตาลาย หูอื้อ (เจ็บป่วยด้วยธาตุลม)

๒.๔.๕. กาลสมุฏฐาน คือ เวลาเป็นที่เกิดของโรค แบ่งเป็น ๒ กาล คือกาลกลางวัน และกาลกลางคืน แต่ละกาลแบ่งเป็น ๓ ยาม

- ยาม ๑ (๐๖.๐๐ - ๑๐.๐๐ และ ๑๘.๐๐ - ๒๒.๐๐ น.) สมุฏฐาน เสมหะ
- ยาม ๒ (๑๐.๐๐ - ๑๔.๐๐ และ ๒๒.๐๐ - ๐๒.๐๐ น.) สมุฏฐาน ปิตตะ
- ยาม ๓ (๑๔.๐๐ - ๑๘.๐๐ และ ๐๒.๐๐ - ๐๖.๐๐ น.) สมุฏฐาน วาตะ

**๒.๔.๖. ประเทศสมุฏฐาน คือ ที่อยู่อาศัยเป็นที่เกิดของโรค
แบ่งออกเป็น ๔ ประการ**

คนเราเกิดหรือเติบโตในท้องที่แบบใด ผนตชก แห้งแล้ง น้ำเค็ม หรือเขาสูง แสดงถึงความสำคัญของ
สิ่งแวดล้อมว่ามีผลต่อสุขภาพ

- **ประเทศร้อน** หมายถึง ที่เป็นภูเขา ที่สูง ที่เกิดของโรคนั้น คือ ชาติไฟ
- **ประเทศอุ้น** หมายถึง ที่เป็นน้ำกรวดทราย ที่เกิดโรคนั้น คือ ชาติน้ำ
- **ประเทศเย็น** หมายถึง ที่เป็นน้ำฝนเปียกตม ที่เกิดโรคนั้น คือ ชาติลม
- **ประเทศหนาว** หมายถึงที่เป็นน้ำเค็มเปียกตมที่เกิดโรคนั้น คือ ชาติดิน

๒.๔.๗ พฤติกรรมสมุฏฐาน คือ ความประพฤติเป็นที่เกิดโรค

- อาหาร กินอาหารมากหรือน้อยเกินไป กินอาหารที่บูดเน่า ไม่เคยกิน ไม่ถูกธาตุ ไม่ถูกกับโรค
- อิริยาบถ ได้แก่ การนั่ง ยืน เดิน นอน
- อากาศ อากาศไม่สะอาด อยู่ในอากาศที่ร้อนหรือเย็นเกินไป
- อดนอน อดข้าว อดน้ำ ขาดอาหาร
- กลั่นอุจจาระ กลั่นปัสสาวะ
- ทำงานเกินกำลัง หรือมีกิจกรรมทางเพศมากเกินไป
- ความเศร้าโศกเสียใจ หรือดีใจจนเกินไป
- โมโหโทโส ขาดสติ

๒.๕ การซักประวัติ อาการสำคัญ

- อาการนำ ที่มารับการรักษาในวันนั้น ๑-๒ อาการและระยะเวลาที่เป็นโรคหรือเกิดอาการ มากที่สุด
  - เช่น ปวดเข้าข้างขวาเป็นมา .....
  - ปวดหลังข้างซ้ายเป็นมา.....
  - ปวดสะโพกข้างขวาเป็นมา.....
  - ปวดหัวไหล่ข้างเป็นมา.....
  - ปวดบ่าข้างเป็นมา.....
  - ปวดศีรษะเป็นมา.....วัน,สัปดาห์,เดือน

๒.๖ อาการเจ็บป่วยปัจจุบัน (ปป.)

- อาการที่ซั๊กได้ในวันนั้น อาการร่วม ๒-๓ อาการ สาเหตุที่ทำให้เกิด รักษามาหรือยัง ก่อนมาหาเรา
- เช่น ๒ วันก่อนมาทำการรักษาปวดเข้าข้างขวาเวลาเดินลำบาก ลูกนั่งลำบากเนื่องจากผู้ป่วยได้รับอุบัติเหตุหกล้มเข้ากระแทกพื้น ไม่เคยรับการรักษาที่ใดมาก่อนต้องการรักษาแผนไทย
- ๑ เดือนก่อนมาทำการรักษาผู้ป่วยปวดหลังข้างซ้ายร้าวลงขามือซ้ายร่วมด้วย เนื่องจากการทำงาน ยกถังเบียร์ส่งเป็นประจำไม่เคยรักษามาก่อน
- อาการเจ็บป่วยในปัจจุบัน ต้องถามผู้ป่วยมาอาการเดิมหรือไม่ นัดต่อเนื่องหรือไม่ อาการดีขึ้นอย่างไร
- เช่น อาการเดิม อส.ปวดบ่าข้างขวามา ๑ วัน
- ปป. ต้องกลับไปดูที่ผู้ป่วยกลับมาอาการเดิมหรือไม่ หรืออาการเดิมหาย มาอาการใหม่ ถ้าเป็นอาการเดิมต้องเอาวันที่เป็นมาครั้งแรกขึ้นก่อน เช่น ๑เดือนก่อนมาทำการรักษาผู้ป่วยมีอาการปวดหลังร้าวลงขามืออาการขาร่วมด้วย มารับการรักษาแผนไทย ๓ ครั้งอาการดีขึ้น ผู้ป่วยมาตามนัดรักษาต่อเนื่อง
- แต่ถ้าผู้ป่วยมาด้วยอาการใหม่ ไม่ต้องไปนับย้อนหลังที่ เคยมา เอาอาการใหม่มาจากอาการสำคัญได้เลย เช่น ผู้ป่วยเคยมาด้วยอาการปวดหลัง ๓ ครั้ง มาครั้งที่ ๔ ปวดบ่า อส.ต้องเป็นปวดบ่าข้างขวามา ๒วัน และปป.ต้องเป็น ๒ วันก่อนมาทำการรักษาผู้ป่วยมีอาการปวดบ่าร้าวลงสะบักข้างขวาเนื่องจากการนั่งพิมพ์คอม เป็นเวลานานๆไม่เคยได้รับการรักษาต้องการรักษาแผนไทยหรือถ้าเคยรักษา แบบใด ทานยา ฉีดยา อาการเป็นอย่างไร ต้องซั๊กให้ละเอียด

๒.๗ ประวัติการเจ็บป่วยในอดีต(ปอ.)

ในอดีตผู้ป่วยเคยได้รับการผ่าตัดหรือไม่ ที่ไหน เมื่อไหร่

เคยได้รับอุบัติเหตุร้ายแรงหรือไม่ ที่ไหน เมื่อไหร่

๒.๘ ประวัติการเจ็บป่วยในครอบครัว(ปก.)

พ่อ แม่ พี่น้อง ยังมีชีวิตอยู่ หรือไม่ เสียด้วยโรคอะไร ตอนไหน ผู้ป่วยบุตรคนที่ มีพี่น้องกี่คน สุขภาพแข็งแรงดีหรือไม่อย่างไร มีโรคให้ระบุด้วยรับยาหรือไม่อย่างไร

๒.๙ ประวัติสังคม เข้ากับสังคมได้ไหม เป็นอย่างไร

๒.๑๐ประวัติประจำเดือน(ปต.) ประจำเดือนมาครั้งแรกอายุ เท่าไหร่ มากี่วัน ปวดท้องหรือมีอาการอื่นร่วมไหม อย่งไร ครั้งล่าสุด เมื่อใด ครั้งสุดท้ายเมื่อไหร่ อย่งไร

๓. การตรวจร่างกายทางหัตถเวช

ตรวจตามโรคที่ซั๊กได้จากผู้ป่วย ถ้าเป็นอาการที่ผู้ป่วยตอบไม่ชัดเจนให้ตรวจโรคที่ใกล้เคียงกัน เช่น ส.๔ หลังกับสะบักจม หรือผู้ป่วยบอกปวดหลังแต่จับที่สะบัก หรือบ่า กับ ปวดศีรษะ

๔. การวินิจฉัยโรค

วินิจฉัยทางการแพทย์แผนไทย เช่น ลมจับโป่งแห้งเข้าข้างขวา (ให้ระบุข้างให้ชัดเจน) รพข.ให้ลง รหัส U, ส่วน รพ.สต.ให้ลงรหัส M ให้ลงหัตถการตามโรคผู้ป่วย

๙๐๐ - ๙๙๘ - ๑๑ (นวด) ให้ลงเวลาที่ให้บริการร่วมด้วยทุกหัตถการ ๙๐๐ - ๙๙๘ - ๒๐ (ประคบ)

๙๐๐ - ๗๘ - ๐๐ (การอบสมุนไพรมุข) การให้คำแนะนำ ดูตามอาการคนไข้ แนะนำตามโรค สรุปผลการรักษา
อาการ ดีขึ้น มาก - น้อยเท่าไร ใส่คะแนน ก่อนและหลังการรักษา ลงช่อง ผู้ตรวจ และตำแหน่ง วันนัด ถ้า
นัดต่อเนื่อง ห้ามลืม สิ่งสำคัญ คือ ลายเซ็นผู้ป่วย

การเขียนกลอง การตรวจร่างกาย ต้องเขียนตามที่นิ้วผู้ป่วย ให้เขียนทั้งด้านหน้าและ
ด้านหลัง อยากรให้เป็น ปากกาสีแดง

การป้องกันโรค

การจัดสมดุร่างกาย เช่นการออกกำลังกายด้วย ฤๅษีดัดตน การรับประทานผักพื้นบ้าน
ต้านโรค การรับประทานอาหารเฉพาะโรค เช่น เบาหวาน ความดัน การนวดเพื่อป้องกัน

โรคแทรกซ้อน เช่น นวดเท้าผู้ป่วยเบาหวาน

การให้บริการในหน่วยและนอกหน่วยบริการ ออกชุมชน (นอกหน่วยบริการ) ให้มีสมุดทะเบียนที่ออกเยี่ยม
ให้การรักษา บำบัด ฟันฟู และลายเซ็นจริงของ ผู้รับบริการทุกครั้ง รับบริการในหน่วยบริการ ต้องเขียนลงบัตร
บันทึกประวัติผู้ป่วยทุกครั้งและครอบคลุม

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อพิจารณา -

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องติดตามครั้งต่อไป การศีกษ์ข้อมูลใน HosXp ในการรักษา การให้บริการด้านการแพทย์แผน
ไทยและการแพทย์ทางเลือกและการส่งเสริมสุขภาพและไม่รวมส่งเสริม มูลค่าการใช้ยาสมุนไพร ดูข้อมูลจาก HDC
ทุกๆ ๑ เดือน

ปิดการประชุม เวลา ๑๒.๐๐ น.

ลงชื่อ

ผู้จดรายงานการประชุม

(นางสาวสรัญญา คุ่มไพฑูรย์)

ตำแหน่ง แพทย์แผนไทย

ลงชื่อ

ผู้ตรวจรายงานการประชุม

(นางสาวสุภาพร ปัญญาวงษ์)

ตำแหน่ง แพทย์แผนไทยปฏิบัติการ

หัวหน้ากลุ่มงานการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

(นายชัยวุฒิ จันดีกระยอม)

นายแพทย์ชำนาญการพิเศษ

ผู้อำนวยการโรงพยาบาลยางสีสุราช